

Odůvodnění

1. Definice základních pojmů

Ministerstvo spravedlnosti si při aktualizaci RRIPP dalo za cíl sjednotit a zpřesnit užívanou terminologii, omezit používání neurčitých a vágních pojmů za účelem zamezení možných výkladových nejasností v praxi. Z tohoto důvodu byly v úvodu RRIPP doplněny definice základních pojmů, které se v textu vyskytují – například rezort, povinný subjekt, povinný subjekt dle přílohy č. 2 (viz bod 3. níže), RIPP, IPP apod.

Povinným subjektem, na který se vztahuje RRIPP, je ministerstvo, další ústřední správní úřad, jakož i organizační složka státu, státní příspěvková organizace, státní organizace, státní podnik, státní fond, veřejná výzkumná instituce, které vykonávají činnost v oblasti působnosti ministerstva nebo dalšího ústředního správního úřadu.

RRIPP je schvalován usnesením vlády, kterým jsou zavazováni pouze členové vlády (a vedoucí ostatních ústředních správních úřadů). Členové vlády a vedoucí ostatních ústředních správních úřadů následně zajistí aktualizaci interních protikorupčních programů v souladu s aktualizovaným zněním RRIPP ve své působnosti.

2. Úprava části 4. týkající se oznamování možného protiprávního jednání a korupce

S ohledem na přijetí zákona č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů (dále jen „zákon o ochraně oznamovatelů“), za účelem transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, bylo nutné přistoupit k aktualizaci části 4. RRIPP. Oznamování protiprávního jednání ze strany zaměstnanců může být, i dle zahraničních zkušeností, jedním z účinných způsobů boje proti korupci. Byť zákon o ochraně oznamovatelů je obecně závazný a nejedná se tedy o novou povinnost, Ministerstvo spravedlnosti považuje za důležité v RRIPP oblast ochrany oznamovatelů alespoň rámcově akcentovat.

Část 4.1. tedy nově ve stručnosti sumarizuje základní aspekty vnitřního oznamovacího systému podle zákona o ochraně oznamovatelů v působnosti povinných subjektů. Ministerstvo spravedlnosti v RRIPP neopakuje povinnosti vyplývající ze zákona o ochraně oznamovatelů, na místo toho je zdůrazněn význam ochrany oznamovatelů a doporučeny některé kroky pro zajištění důvěryhodného oznamovacího systému.

Jedním z nástrojů, jak bojovat proti korupci, je vyřizování podnětů na korupci ze strany veřejnosti. V části 4.2. je tak proto uveden i tento typ oznamovacího systému určený primárně pro oznamovatele (nikoliv ve smyslu zákona o ochraně oznamovatelů) ze široké veřejnosti. V případě, že budou mít povinné subjekty takový systém zaveden, mají povinnost o něm informovat na internetových a intranetových stránkách. Současně mají povinnost uvádět počty případných oznámení a výsledky jejich posouzení ve Zprávě o RIPP, která je zpracovávána ve dvouleté frekvenci.

3. Nová definice povinných subjektů, které zveřejňují údaje o poradcích

V úvodu RRIPP jsou definovány a diferencovány povinné subjekty a povinné subjekty dle přílohy č. 2. Zveřejňování údajů o poradcích se nebude týkat všech povinných subjektů, ale pouze subjektů s větším vlivem na veřejné rozhodování. Povinnost zveřejňovat údaje o poradcích se tak bude vztahovat na povinné subjekty s výjimkou státních organizací, státních podniků, státních fondů a veřejných výzkumných institucí, které vykonávají činnost v oblasti působnosti ministerstva nebo dalšího ústředního správního úřadu.

Právním titulem pro zveřejnění údajů o poradcích je veřejný zájem na transparentnosti nakládání s veřejnými prostředky a kontrola rozhodování vybraných povinných subjektů.

Ministerstvo spravedlnosti vychází z předpokladu, že poradci působící u ministerstev, ústředních správních úřadů, státních příspěvkových organizací a organizačních složek státu mají speciální postavení, neboť mají značný vliv na rozhodování otázek celostátní významnosti a tvorbu politik. S ohledem na toto zvláštní postavení je zde významný veřejný zájem na transparentnost jednání těchto subjektů, kontrolu jejich rozhodování a kontrolu čerpání veřejných prostředků. U ostatních povinných subjektů tento veřejný zájem klesá a je nutno uvažovat, zda je administrativní zátěž spojená s každoročním zveřejňováním údajů o poradcích přiměřená.

4. Nová definice poradců

Ministerstvo spravedlnosti přistoupilo k revizi pojmu poradce, neboť stávající definice byla nedostačující a mohla v praxi způsobovat aplikační problémy. U fyzických osob coby poradců je podstatné, že se bude jednat o osoby, které vykonávají poradenskou, konzultační nebo analytickou činnost hrazenou z veřejných prostředků nebo mohou mít vliv na rozhodování povinného subjektu dle přílohy č. 2. Dalším důležitým kritériem je, že tato fyzická osoba nebude k povinnému subjektu dle přílohy č. 2 ve služebním nebo pracovním poměru. S povinným subjektem č. 2 mohou mít uzavřenu například smlouvu o dílo nebo některou z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Právnícká osoba coby poradce je taková, která vykonává poradenskou, konzultační nebo analytickou činnost hrazenou z veřejných prostředků nebo může mít vliv na rozhodování. Definice advokáta a advokátní kanceláře nečiní problém, neboť vychází z právní úpravy.

5. Rozsah údajů o poradcích

V souvislosti se změnou definice poradců je aktualizován i rozsah údajů, které se o poradcích zveřejňují. Povinné subjekty dle přílohy č. 2 tak budou zveřejňovat, komu poradce své služby poskytuje, u fyzických osob jméno a příjmení, u právnických osob název a právní formu, dále údaj o tom, zda je poradce advokátem nebo advokátní kancelář, údaj o tom, zda poradce své služby poskytuje za úplatu nebo bezúplatně, právní titul, na jehož základě poradce poskytuje své služby nebo vykonává svoji činnost, výši odměny (v případě fyzické osoby pouze s jejím předchozím souhlasem) a výši celkové částky vyplacené souhrnně všem poradcům.

6. Změna frekvence zveřejňování údajů o poradcích

Ministerstvo spravedlnosti přistoupilo ke změně frekvence zveřejňování údajů o poradcích. Původně musely být údaje zveřejňovány dvakrát ročně, a to 15. února a 15. srpna. Ministerstvo spravedlnosti dospělo k závěru, že zveřejňovat údaje o poradcích dvakrát ročně je zbytečná administrativní zátěž a postačí zveřejňovat údaje jednou ročně.

7. Doba zveřejnění údajů o poradcích

Povinný subjekt dle přílohy č. 2 zveřejní údaje o poradcích a složení kolektivního poradního orgánu po dobu 6 let od jejich zveřejnění.

8. Odpovědnost za zpracování RIPP

Ministerstvo spravedlnosti rozšířilo okruh osob, které může ministr nebo vedoucí ústředního správního úřadu pověřit odpovědností za RIPP, i na ředitele odborů, kteří jsou přímo řízeni ministrem nebo vedoucím ústředního správního úřadu. Vedoucí zaměstnanci, kteří jsou přímo řízeni ministrem nebo vedoucím ústředního správního úřadu, mají dostatečné prostředky pro zajištění adekvátního plnění RIPP.